

WINTER 2018/19

Buitenzorg

VREEMDE GASTEN

INTERVIEW IWAN STOKKERMANS

BLIJE BIJEN

NATUURLIJK TUINIEREN

ENGELSE LANDSCHAPSPARKEN

TANTE SONJA'S APPELBOOM

Vreemde gasten op de tuin

Het was op een warme dag in juni. De 21e, om precies te zijn. De langste dag. Onze lieve tuinvriend Sabro kwam langs met de mededeling dat-ie een grote vogel op zijn tuin had gespot. Of ik even wilde komen kijken.

Sabro is een man van geen woorden maar daden. Toen ik hem vroeg wat hij gezien had schreef hij mij:

Wat ik mij ervan kan herinneren is dat ik het erg te doen had met het beest. Hij zat in elkaar gedoken op een wankle constructie van planken en takken. Bewegingsloos. Voor hem stonden bakjes met water en kattenbrokjes. Onaangevoerd. Hij keek ons boos aan, alsof we ernstig tekort waren geschoten.

Als ware dierenvriend belde ik onmiddellijk de dierenambulance. We moesten hem zelf maar vangen, zeiden ze, dan zouden we wel komen.

Dan maar de vogelbescherming gebeld. Naar aanleiding van de digitaal opgestuurde foto konden ze ons vertellen dat het een jonge havik betrof. En nee, kattenbrokjes at hij niet. We moesten

tuin

minstens met een jonge duif of iets dergelijks komen. Dat ging ons toch een beetje te ver. Misschien moesten we het er maar bij laten. Hij was misschien gewoon moe, aan het uitrusten, en zijn ouders zouden hem straks wel komen ophalen...

Later bleek dat hij ook elders op de tuin was signaleerd. Bij Elly Engel op de tuin. Zij schreef er het volgende over:

----- Forwarded message -----
From: Elly Engel <ellyengel@xs4all.nl>
Date: vr 30 nov. 2018 10:57
Subject: RE: Jonge havik op de tuin plus vos
To: Ellie Koole <elliekoole@gmail.com>

Dag Ellie,
Tja, wat kan ik je hier over laten weten. Hij zat op eens op had pad vlak naast mijn tuin en wij, de burens en ik, hebben er gefascineerd op afstand en in stilte naar zitten kijken. Hij bleef lang op dezelfde plaats zitten: een grote en indrukwekkende vogel. Ik ga nog in mijn computer kijken of ik een foto kan vinden. Iets anders is dat ik afgelopen zomer bezoek kreeg van een vos. Dat was wel een heel speciale ervaring. Ik hoorde wat gerommel in het huisje en toen ik naar binnen ging zag ik een vos! Hij bleef even van de schrik staan en verdween toen in de greppel naast het huisje. Toen ik het aan andere tuinders vertelde vroegen ze mij of ik mij niet had vergist met een kat, maar het was heel zeker een vos met een prachtige lange start en een spitse snuit en een heel stevig postuur. Het was ook wel een beetje beangstigend. Hier heb ik overigens zeker geen foto van. Ik laat je het weekend nog weten of ik de foto van de havik nog heb gevonden.

Groet, Elly

Helaas zijn er nog geen foto's van onze Reinaert gemaakt.
En dat is heel erg jammer.

Ellie Koole - tuin 7

Redactioneel

Na de ludieke viering van honderd jaar Buitenzorg, was het een tijdje stil bij de Tuinkrant. Stilgezeten hebben we echter niet, zoals jullie kunnen zien in dit nummer. Er zijn mooie, nieuwe initiatieven geweest de afgelopen tijd op het vlak van natuurlijk tuinieren.

Dat er inmiddels nog meer 'vreemde gasten' zoals een havik en een vos op Buitenzorg zijn signaleerd, juichen we dan ook van harte toe. Hoe meer biodiversiteit, hoe natuurlijker en dus beter!

Verder zijn onze vaste medewerkers er weer met hun verhalen, foto's en ander beeldmateriaal. Want naast natuur, ook altijd weer veel cultuur, in onze Tuinkrant.

Xiao Xiao is weer op pad geweest met de Buitenzorgbus, Gerrit heeft het ditmaal over de Engelse tuin. Tito heeft zoals altijd ons de achterpagina geleverd en - evenals Merik - ook trouw zijn gedichten. Daarnaast heeft Merik onze penningmeester Iwan geïnterviewd en dan zijn Edith, Cita, Bill, Emmie en Han nog niet eens genoemd, noch een aantal andere medewerkers!

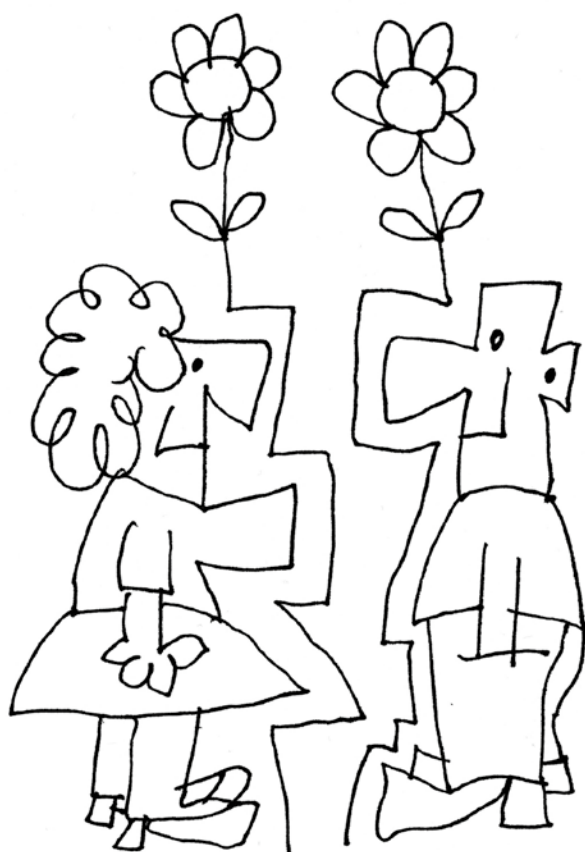
Veel diversiteit dus, deze keer. Jullie kunnen lezen over oude megalieten en een oude appelboom, maar ook over een nieuwe parkeervergunning. En helaas ook over mensen die ons ontvallen zijn.

We wensen jullie allen een goed, gezond en divers 2019 toe. Veel leesplezier ook. En last but not least: een geweldig en sprankelend nieuw tuinjaar!

De redactie

Eindredactie: Anne-Marie Prillewitz (tuin 90), Tel. 06-22783258, prillewitz@gmail.com **Vormgeving:** Susy Cascado (tuin 34), Tel. 06-28766631, susy@cascado.nl **Vaste medewerkers:** Gerrit Mol (tuin 91), Merik van der Torren (tuin 95), Tito de Vries (tuin 26) **Correspondentie kan ook worden gestuurd naar:** Buitenzorg, Redactie 99, Zamenhofstraat 41, 1022 AC, Amsterdam, Email: buitenzorgkrant99@gmail.com

100 jaar Buitenzorg

Winnaars Kruiwagenrace

Stuur ook iets op voor de 99 Buitenzorgkrant

Foto's & verslagen van:
Buitenzorg • je eigen tuin • medetuinders • uitstapjes •
feestjes • oproepjes • vraag & aanbod • tekeningen
• knutsels • etcetera!

Stuur het naar: buitenzorgkrant99@gmail.com

Lekker lui in de bus met Geert als chauffeur. Een tocht met mooie tuinaccenten die Gerrit en Remge ons laten zien. Eerst koffie en dan de bus in. Die zat bijna vol. Ook met zakjes snoepjes. En de weergoden zorgden voor schone ramen.

Maximapark

Eerst naar het Maximapark. Een park voor Utrecht en omstreken, tussen Leidsche Rijn en Vleuten. Deel van het park bestaat uit sportvelden met parkeervakken. En die stonden vol Vol VOL. Hier een luid applaus voor onze chauffeur en zijn bijrijdster. Super. Wat 'n cool stel.

Bij het denkwerk vooraf over het park zijn ook bewoners-toekomstige gebruikers (b-t-g's) actief geweest. Het is een groot gebied op voormalige tuinbouwgrond. Vervolgens was er een prijsvraag die door de landschapsarchitect Adriaan Geuze is gewonnen.

B-T-G's

De wensen en ideeën van de b-t-g's waren belangrijk. En ook, en vooral, is hun vrijwilligerswerk van groot belang geweest. Letterlijk handwerk. Het park wordt voor een groot deel gerund door vrijwilligers waar menig een uitgebreid mee aan de praat ging.

We liepen verder. Nieuwsgierig naar alle onderdelen en naar de kunst. Daar begonnen we mee. Er is een website van het park. Daarop staan onder meer de honingraatmuur, bruggetjes en smeedijzeren afscheidingen. Maar zelf kijken is leuker.

Schip

Wij liepen langs het kerkje "Geeft den Heere de eere Zijns Naams brengt offer en komt in

Met Buitenzorg op stap

de Zijne Voorhoven". Daar wordt gerestaureerd. Naar het "op de wal liggende schip". Midden in het land een schip? Even kijken. Wauw. Foto.

Op de website wordt het park aanbevolen voor 'n daguitje. Terecht.

Tuinen van Oudolf

En verder. Wij, ware toeristen, genoten speels van een lekkere lunch langs de weg. En verder. Naar de tuinen van Anja en Piet Oudolf in Hummelo. Gebruik maken van de laatste kans om hier rond te lopen. Landschapstuin met ruige grassen en strakke hagen. Vanaf 2019 zijn de tuinen geen publiekstuinten meer. Maar wij waren er! (En velen met ons.) Enthousiast ging de fotografe aan de slag en vereeuwigde menig bloem en pluim. Namen? Zijn niet bekend, daar zijn weer anderen goed in.

Uitroepen als "O die wil ik ook wel" en een eenvoudig "Prachtig" gingen van mond tot mond, dus...

... stapten wij in onze bus en reden naar Doorn. Naar de biologische kwekerij Bio-Kultura. Daar waren we welkom. De koffie stond klaar. En de thee. En mandjes.

En voor de liefhebber een paraplu.

Mandjes vullen bij de kweker

Zelf viel ik bij Piet Oudolf al voor de lampenpoetser. Sensueel zachte veer op hoge stengel. Hup in het mandje. Weet je wat, voor de zekerheid twee.

En er was meer. Er was veel. En we namen van alles mee. Hebbertig vulden wij onze mandjes, mooie fuchsia, wat een genot. Gewoon pakken wat je leuk vindt. Nou ja, sommigen gingen meer gericht te werk.

En toen op huis aan.

Laatste dropjes, appeltje en mandarijn en hoera, Buitenzorg. Niets zo leuk na een uitje als een lachend gezicht en een kop soep. Jammie, dat was lekker, dank je wel.

Wanneer weer?

Wanneer is het volgende uitje? Het mooiste compliment dat te horen was. Wat hebben we toch een leuke tuin.

Xiao Xiao - tuin 66 en Marie Christine

Gesprek van Merik met... Iwan Stokkermans

Bij de opening van het honderdste tuinseizoen van ons Tuinpark Buitenzorg, stelde Tito de Vries (de oudst gediende van ons tuinblad) mij voor om eens de penningmeester van het bestuur van Buitenzorg, Iwan Stokkermans, te interviewen voor de eerstvolgende editie. Zo gezegd, zo gedaan. Op een zonnige zondagmiddag stapte Iwan mijn tuin binnen en hij stak meteen van wal.

Iwan: "Ik ben geboren en getogen in Amsterdam, ben zestig jaar en heb een zoon, Bram geheten, die zesentwintig jaar is. Ik heb wiskunde gestudeerd en werkte daarna zeventien jaar 's nachts in de horeca. Tegenwoordig werk ik als planner voor een spelletjes-fabrikant, 'ketenmanager' noem je die baan, ik verzorg de logistiek van de keten: vanaf de fabricage van de spelletjes tot en met de verkooppunten. Het zijn traditionele bordspellen en puzzels, zoals bijvoorbeeld 'mens-erger-je-niet'. Best volkstuinachtig."

"Ik heb al drieëntwintig jaar een tuin in Buitenzorg en werk alweer meer dan tien jaar als penningmeester van het bestuur van Buitenzorg. De financiën van Buitenzorg waren eerst een chaos, maar zijn nu op orde. Dit vrijwilligerswerk kost me ongeveer een halve dag per week, dan werk ik aan mijn pc om briefjes te schrijven en zo."

"Dat ik een tuin in Buitenzorg gekocht heb, komt eigenlijk door mijn vrouw. Die zag al die volkstuintjes die langs het treinspoor liggen en zei: 'Dat zou ik ook graag willen!' Een klant uit de kroeg had een tuintje in Buitenzorg te koop. Ik ben wezen kijken en heb het gekocht."

"Wat is het bijzondere aan Tuinpark Buitenzorg, vind je?"

Iwan: "Als dat hek achter je dichtgaat, ben je even helemaal weg uit de stad. Als ik een nachtje slaap op mijn tuin, heb ik het gevoel dat ik weken op vakantie geweest ben. En je zit vlakbij de binnenstad, tien minuten reizen naar de Wallen."

"Het stadsdeel Amsterdam-Noord verandert de laatste jaren nogal van karakter..."

Iwan: "Aan deze kant van het IJ, in Noord, waren vijftientig jaar geleden enkel nog industrie- en arbeiderswoningen. En hier in Noord werd alles gedumpt, waar de stad geen zin meer in had. Zoals de Ketjenfabriek, die eerst aan de Overtoom zat. Ketjen fabriceerde destijds gevaarlijke stoffen en toen er bij de Overtoom woningen gebouwd werden, is de fabriek verhuisd naar hier, dus vlak achter Buitenzorg. Dit was voordat Albemarle de fabriek overnam. Maar tegenwoordig is Noord een booming stadsdeel. De bedrijven gaan weg en er zullen in de toekomst hoogbouw woningen gebouwd worden, net als in de wijk Overhoeks bij het oude Shell-gebouw."

"Hoe zie je de toekomst van Buitenzorg? Wordt ons tuinpark ook bedreigd door de bouwplannen van de gemeente?"

Iwan: "We worden door het Vliegenbos beschermd en ook door de fabriek Albemarle. Het Vliegenbos wordt door de gemeente beschouwd als deel van de 'longen van de stad', groen dat zuurstof produceert en goed is voor de stad. Albemarle is een chemische fabriek die katalysatoren voor het kraakproces van aardolie produceert. Dat zijn stoffen die de lange koolstofketens van aardolie helpen in stukken te breken. Er komen geen gevaarlijke stoffen vrij, alleen waterdamp, maar er kan altijd wat gebeuren. Daarom mogen er geen huizen gebouwd worden op het terrein van Buitenzorg en is het tuinpark op die manier tegen bouwplannen van de gemeente

beschermd. Maar... Het is toch wel een klus om te zorgen dat dit stukje groen als tuinpark behouden blijft!"

"Wat voor bomen en planten groeien er in je tuin?"

Iwan: "Er groeit vooral veel onkruid. Tuinieren betekent voor mij voornamelijk het terugdringen van onkruid. Maar in mijn tuin groeien ook veel rozen en een appelboom. Verder groeien er een pelonia en een gouden regen, wat struiken met klein-fruit en veel gras."

"Hoe zie je je rol in het bestuur van Buitenzorg?"

Iwan: "Samen met Gerrit Mol zit ik het langst in het bestuur van Buitenzorg. Er is in die tijd veel gebeurd. De kantine is gebouwd en het Simon Vinkenoog-theater met daarnaast café Mol. Daarnaast zijn bijvoorbeeld de paden grotendeels gerepareerd en is de beplanting van het Ketjen-plantsoen gerealiseerd. Verder is er een bomenplan. We gaan kijken welke bomen behouden kunnen worden, en welke weg zouden moeten. Vooral Geert houdt zich daarmee bezig."

"Kan je nog tips of adviezen geven aan de tuinders van Buitenzorg?"

Iwan: "De tuinders moeten hard werken, maar we gaan dapper voorwaarts!"

Merik van der Torren - tuin 95

TEKENING • BILL BODEWES

Gouden ontvangst

Allerzielen een jaar geleden
Viel stil bij binnenkomst
Buitenzorg
Herfstlicht en -geur
omringd door goud
goudgeel blad
als een 'welkom'loper
naar m'n eigen tuin

Irene - tuin 14

DE PARKEER-VERGUNNING

---Origineel Bericht---

Van : Parkeersecretaris@amsterdam.nl

Datum : 11/06/2018 12:27

Aan : potenhuybers@hetnet.nl

Onderwerp : Bezwaar tegen geweigerde parkeervergunning.

Geachte mevrouw Huijbers,

Vandaag ontvingen wij uw bezwaarschrift tegen de geweigerde parkeervergunning. De vergunning werd geweigerd, omdat op uw adres al een vergunning is verleend.

De vergunning die reeds op uw adres is verleend is de vergunning die u daar als sinds 2007 heeft en staat op kenteken PZ-NJ-29. Dit is hetzelfde kenteken als waar u de nieuwe vergunning voor heeft aangevraagd. Wij begrijpen daarom uw aanvraag en bezwaar niet helemaal.

Graag komen we met u in contact om eventueel één en ander op te helderen. Zou u ons willen bellen op onderstaand nummer. Als u dat liever heeft, bellen wij u. In dat geval hebben wij uw telefoonnummer nodig.

Met vriendelijke groet,

Jurist
Parkeerdiensten

De stappen waren: aanvraag, welke? Er was geen mogelijkheid om een 'volkstuintuinparkeervergunning' aan te vragen. Dus dan maar als bewoner van de volkstuintuin. Vervolgens afwijzing, bezwaar tegen deze afwijzing, bovenstaande brief, en toen bellen, bellen, bellen, schrijven, bellen en dan: toekenning parkeervergunning aan mw. Huijbers.

Maar...

Niet getreurd 'medetuinders die ook met de auto willen komen'.

Er is aan jullie gedacht en in het bezwaar zijn ook de punten van

bezwaar tegen de regelgeving als ware het wetgeving, dus punten van algemeen belang genoemd. Wetgeving moet aan bepaalde eisen voldoen. Heel formeel, de regel kwam niet overeen met de "hogere" regelgeving. Een Stadsdeel kan niet volledig autonoom opereren. Hier begint het veel op een stokpaardje te lijken, dus stop met verdere uitleg.

Hetbezwaar heeft er expliciet voor gezorgd dat de regelgeving moet worden aangepast. Een volkstuintuinder mag niet worden uitgesloten van een parkeervergunning.

Van belang is dat er dus, als het ware, voor iedereen op voorhand bezwaar is gemaakt. En dat bezwaar zal worden gehonoreerd. Dit is al toegezegd. Nu moet dat in een nieuwe 'lagere' regel worden opgeschreven. En die komt te zijner tijd. Nog niet precies bekend is wanneer, maar in de loop van 2019. Er zal dan de mogelijkheid komen voor volkstuintuinders van Buitenzorg om een volkstuintuinvergunning aan te vragen. Hoe dat zich dan zal verhouden tot een parkeervergunning in Noord is - nog - niet bekend.

Dat vind ik natuurlijk wel heel interessant. Er komt vast een vervolg. En ik hoor graag *alles*.

Cita Huijbers - tuin 66

Nee, hier begon het niet mee. Eerst was er het bericht dat er parkeergeld geheven zou worden in Noord.

In de Zamenhofstraat? Waarom? In verhitte discussies werd het grootkapitaal, de ambtenarij en nog veel meer genoemd. Maar wet is wet zo dacht menigene.

Nou wij niet. Ons juristenneusje jeukte hier. Dus parkeervergunning aangevraagd. En na de afwijzing bezwaar gemaakt. Flink wat uit de kast getrokken en ja, de neus is nog steeds fijn. Er klopt geen steek van dergelijke regelgeving.

We hebben nu een parkeervergunning. Een 'volkstuintuinvergunning'? Nee dat - nog - niet. Eerder een soort gedoogvergunning. Een voorlopige eenmalige vergunning op basis van de hardheidsclausule. Die grond, de hardheidsclausule, wordt gebruikt bij zware inhoudelijke persoonlijke punten in een bezwaar. Omdat er geen algemene regel is op grond waarvan er - nu al - een vergunning zou kunnen worden gegeven. Ook wordt van de clausule gebruik gemaakt wanneer kan worden vooruitgelopen op toekomstige regelgeving. Dat was hier de belangrijke reden om de hardheidsclausule toe te passen.

Detail uit J. Bosch, *Tuin der lusten*

Slakken of sla

(natuurlijk tuinieren á la Jeroen Bosch)

De meest doelmatige wijze van natuurlijk tuinieren is eigenlijk het toegankelijke dichtspijkeren en je niet meer vertonen op de tuin. Alles met rust laten en de natuur haar gang laten gaan.

Hoewel tegen bovenstaande redenering weinig valt in te brengen, is dit voor velen toch niet het ideaal. De meesten willen genieten van het buitenleven op hun tuin. Dit kan zijn observeren, kweken, oogsten en wat al niet meer. Hierbij komt het er steeds op aan een keuze te maken: wat krijgt ruimte en wat moet wijken. De tuinder moet steeds overwegingen maken zoals: kies ik voor slakken of voor sla, kies ik voor eigen gazon of voor de grazende gans, en ga zo maar door. Het kan een kwestie zijn van kiezen voor de schoffel of de schorseneer, kiezen voor honing of de vliegennep. Allemaal persoonlijke dilemma's.

Voor het gemak neem ik als uitgangspunt de meest beroemde tuin, de tuin der lusten van Jeroen Bosch, die kan voor velen als

ideaal model staan. Wat betreft de vogels door Thijs Caspers benoemd (Thijs Caspers is bioloog en gespecialiseerd in de 'historische ecologie' - red.) is er niets aan de hand; vele vertoeven ook nu nog op onze tuinen.

Zo kunnen we te maken krijgen met de specht, de ijsvogel, de roodborst en de putter terwijl ook eend, bosuil, reiger, gaai, mees en ekster nog steeds tot de mogelijke gasten behoren. Dit geldt ook voor planten en bomen en zelfs voor de menselijke figuren, je kunt ze nog regelmatig tegen het lijf lopen. De vogels die indertijd bijna allemaal als lekkernijen golden, onderscheiden zich door divers gedrag, maar allen houden van rust en van uitgroeiende planten, zoals ongeschoren heggen met na de bloei bessen en zaden, van takkenbossen en van wildgroei; ook van afgestorven plantenresten, geschikt als nestmateriaal op beschutte nestelplekken.

De tuinvogels houden ook van kevers, torren, mieren en pieren. Terwijl op hun beurt horzels en hommels graag gezapig rondlar-

ren. Stoor je ze niet en beschouw je ze als vogelvoer of verjaag je ze toch maar? Ook moeilijk: wat is natuurlijker, een afgedekte vijver met stekelbaars en salamander of het silhouet van een reiger als grijze wachter?

Nog zo iets: heermoes of warmoes, vergelijk ze met Kaïn en Abel: een ongelijke strijd op leven en dood. Gaat het sterkste gewas winnen of grijp je toch de naar de riek om de natuur naar je hand te zetten? Eenduidige regels zijn moeilijk te geven, maar misschien moeten we ons realiseren dat wij zelf de meest onnatuurlijke gebruikers van onze tuinen zijn.

Het is goedbedoeld, maar lijkt daarom toch een onmogelijke opgave, dat 'natuurlijk tuinieren'. Is het lieveheersbeest ons liever dan de ook zo fotogenieke Coloradokever? Zonder echt te weten wat het beste is, spelen we steeds voor Godjes. Ja, ook wij moeten leven met onze beperkingen, net als de toenmalige uitbaters van de tuin der lusten.

Han van der Waerden - tuin 30

JAPANESE KERS

Als aardbeien-roomijs
 Als stapelwolken bij zonsondergang
 Nee, onder de Japanse kersenbloesem
 Schonk jij heerlijke witte wijn
 En ik bezong in haiku,
 Hoog als de roze bomen
 Jouw waiende bloei,
 Een waterval van roze, geel en rood,
 Je bloem in je haar.

Lang na de hachelijke overtocht
 Uit het barre land, sneeuw en ijs.
 En ik zag je weer
 Onder de wolkende kersenbloesem

Merik van der Torren

BGF-Tentoonstelling

Waarom ik mijn volkstuin heb

op slag verliefd op dit heerlijke stel-
 letje ongeregeld. We werden lid van
 De Bond, schreven ons in en binnen
 een jaar hadden we een tuin.

Tussen de struiken en bomen von-
 den we lege flessen, halfvolle fles-
 sen en bierblikjes. Het schuurtje was
 totaal volgestouwd met troep, maar
 ook met een gasstel, serviesgoed,
 potten en nog wat spullen waarvan
 we minstens de helft nog konden
 gebruiken. Arnold ging aan de slag
 met het huisje, ging het opverven
 en maakte het tot een klein palazzo.
 En ik ging aan de slag met het uit-
 trekken van zevenblad, zevenblad
 en zevenblad.

Mijn geliefde, Arnold, bleef maar aandringen
 om naar Spanje te verhuizen, of naar de
 Balearen, of desnoods naar Frankrijk. "Nee
 hoor", antwoordde ik constant, "ik kan niet buiten
 Nederland wonen en werken. Ik ben zo erg verbonden
 met de Nederlandse taal om me heen, dat ik daarzon-
 der niet kan leven."

Toen gebeurde het dat we in de zomer eens een maand
 op een volkstuin van vrienden bivakkeerden. Wat een
 heerlijkheid, wat een weelde. Arnold genoot van het
 huisje en het buitenzijn, ik ging m'n moeder nadoen,
 met uitgebloeide bloemetjes wegplukken.
 Dus zijn we allerlei volkstuincomplexen in Amsterdam
 gaan bezoeken of dat iets voor ons zou zijn, een soort
 compromis tussen verblijven in Amsterdam of in
 Spanje.

Bij het ene volkstuinpark leek het ons toe dat je van
 bier moest houden, bij de ander dat je in bermuda-
 shorts moest lopen, bij weer een ander waren alle
 tuintjes wel erg gladjes, allemaal niks voor ons. Op Bui-
 tenzorg zaten al vrienden van ons en in eerste instantie
 dachten we dat we daarom ergens anders wilden, alsof
 we dan echt in een buitenland in onze eigen stad zou-
 den zijn. Maar toen we toch maar eens op Buitenzorg
 gingen kijken om daar neer te strijken, werden we toch

We kochten ons eerste tuinplantje: een bloeiende
 heidepol, die het toch zo'n tien jaar heeft uitgehouden.
 Al gauw ontwikkelde zich een patroon: Arnold ging
 door de week aan de slag in en rond het huisje en in de
 weekends was ik bezig in de tuin om het onkruid te be-
 dwingen. Als stadskind had ik totaal geen verstand van
 tuinieren, en toen we dat eerste jaar na een vakantie
 van twee weken terugkwamen bij onze tuin ben ik dan
 ook in huilen uitgebarsten. Ik dacht dat het opgescho-
 ten onkruid nooit meer opgeruimd zou kunnen worden!
 Maar dat heb ik ook weer geleerd, rustig beginnen met
 een klein hoekje en langzaam komt het altijd weer
 goed.

Arnold heeft jammergenoeg maar ongeveer vier jaar
 kunnen genieten van de tuin, toen is hij gestorven. Mijn
 zus Conny, een echte tuinierster vanaf kleins af aan,
 helpt me sindsdien met raad en daad. Ze maakt stekjes
 vanuit haar eigen tuin en weet zo te beplanten dat de
 bloemen, de stinsenplanten, elkaar tegenhouden en
 aanvullen.
 Een keer per jaar hebben we zusjesdag, soms met zus
 Marijke er ook bij, dan genieten we van elkaar en van
 mijn heerlijke Buitenzorgtuin. En daarom heb ik een
 volkstuin.

Sjen Miermans - tuin 6

[GROEN IS GEZOND,]

een bespiegeling

Op een zonnige zaterdag in november kruiste onze hoofdredactrice Anne-Marie Prillewitz mijn pad. "Edith" zei ze "kan je niet iets voor de tuinkrant schrijven? Ik wil het dit keer op een thema doen, en het thema is: 'Groen is gezond!'" Dat kon ik van harte beamen, want een leven zonder mijn tuin is voor mij al heel lang ondenkbaar. Het houdt mij zo gezond als een vis, als een vis in het water.

Gelukkig zijn we niet allemaal hetzelfde. Wat voor mij gezond is, is dat misschien voor jou niet. Afgezien van allergieën - heel vervelend, waar komen ze vandaan? - hoop ik toch dat dat niet waar is. Gezond is toch gezond, ja wat betekent dat woord eigenlijk? Of liever, wat voel je bij het woord 'gezond'? Iets universeel goeds, lijkt me. Dit woord roept louter positieve connotaties op, iets negatiefs kan ik bij 'gezond' niet verzinnen. Het wordt al heel anders, als je het woord 'gezond' vervangt door 'goed'. Wat voor mij goed is, is niet per se ook goed voor jou! Dan gaat een wereld open, want daarin kunnen wij mensen hemelsbreed van elkaar verschillen.

Mijn moeder was lerares tekenen op mijn middelbare school. Zij was zeer geliefd en al snel begreep ik waarom: mijn moeder had kleur geïntroduceerd op school. Haar voorganger had leerlingen louter laten werken met potlood en papier, gum en de geo-driehoek. Geometrische vormen moesten het zijn - dat volstond. Maar mijn moeder had het groene licht gevraagd en gekregen om met acrylverf aan de slag te gaan, en zo begon zij haar lessen met ons bewust te maken van de primaire en complementaire kleuren. Met rood,

geel en blauw kan je alle kleuren maken die je wilt. Zwart en wit zijn er om schier oneindig mee te nuanceren. En dan liet ze ons, in een soort mandala-vorm, vanuit het midden, die kleuren met elkaar vermengen. De regenboog laat ons het duidelijkst zien hoe dat kleurenspectrum in elkaar zit. Rood met geel wordt oranje, blauw met rood wordt paars en groen - een secundaire kleur dus - is een mix van blauw en geel. Hoeveel kleuren groen er zijn, weet niemand; laat staan dat we ze kunnen benoemen.

Kleuren hebben ontegenzeggelijk een gevoelswaarde en met 'groen' vergaat het ons meestal net zo als met het woord 'gezond'. Zolang we ons niet 'groen en geel ergeren' of gifgroen uitslaan van afgunst of walging, is groen aantrekkelijk. Neem bijvoorbeeld het woord 'grachtengordel groen'. Daar word ik blij van om meerdere redenen. Hier staat groen letterlijk voor harmonie. Hier is regelgeving op haar plaats. Je moet er toch niet aan denken dat monumentale panden in onze schitterende binnenstad ieder een eigen kleur zouden voeren? Een schreeuwerige mengelmoes zou het gevolg zijn, want niet iedereen heeft (goede) smaak.

Dat heeft de oude bok die gaarne een 'groen blaadje' lust zeker wél! Want groen staat voor jong, fris en vers, voor hoop en vrede, veiligheid en rust. Om die reden wordt het woord 'groen' te pas en te onpas gebruikt en misbruikt. Maar niet door ons, de mensen met de 'groene vingers' die houden van de Natuur, respectvol met haar omgaan en intens kunnen genieten van het groene gras van de burens. Groen is dominant in de natuur, en de rust die ervan uitgaat wordt door sommigen ervaren als saai. Onbegrijpelijk voor de tuinier, die juicht als de eerste puntjes van bloembollen hun kopje opsteken en de kale bomen voorzichtig lichtgroen gaan kleuren in de lente. Inderdaad hoopgevend, het nieuwe seizoen gaat weer beginnen. En dát enthousiasme is doodgewoon oergezond. Ik kan niet wachten...

Edith Ringnalda - tuin 25

Mijn tuin op Buitenzorg

ergens moet het zijn
een soort verwilderde tuin
van oude stilte

de boom voor het huis
zacht wazelt hij zijn verhaal
niemand begrijpt het

het heeft geregend
de tuin dampt goede geuren
aarde die verlangt

Jaren geleden schreef ik dit gedicht van J.C. van Schagen over van een raam in een Natuurvriendenhuis. Ik prikte het op de muur naast mijn bed: ergens moet het zijn een verwilderde tuin...

Als aspirantlid op Buitenzorg keek ik regelmatig naar vrijkomende tuinen. Af en toe schreef ik me in op een tuin. Daar was altijd wel iets mee dat me niet zinde, maar ach, ik stond nog ver op de wachtlijst...

Tot in oktober 2014 tuin 32 vrijkwam. Ik ging kijken, en wist: dit is het, mijn verwilderde tuin, voor het schattige blauwe huisje staat de 'Wazelboom.'

Nu heb ik mijn droomtuin. De tuin, het huisje, ik voel me er gelukkig. Wat een feest de tuin te zien ontwaken van de winter naar de lente naar de zomer. Toen ik kwam stond het vol Oost-Indische kers. Midden in de winter bloeide de schoenlappersplant, de eerste sneeuwkllokjes gevolgd door speenkruid en zo kan ik wel doorgaan met alle verrassingen die ik elke keer ontdek.

Eerst had ik nog het gevoel op bezoek te zijn, daarna voelde ik me als een kind in een speelhuisje. Langzaam, bijna ongemerkt veranderde de tuin en werd mijn tuin. Het blauwe huisje ondergaat een metamorfose. Martijn maakt er voor mij een mooie houten blokhut van.

Nadat een ongenode gast in mijn huisje gekampeerd had, kwamen goede vrienden beter beveiligen. Ze vinden het hier zo leuk dat ze zich ook op de lange wachtlijst laten plaatsen.

Ik voel me nu volledig thuis in mijn huisje, op mijn tuin, op Buitenzorg.

Els Vulto - tuin 32

'Mijn ideale tuinhaag'

Ik neem afscheid van mijn altijd-groene laurierhagen en thujahagen. Ze zijn zo degelijk en saai, ik houd meer van tuinhagen die met de seizoenen mee veranderen, zoals meidoornhagen en Zeeuwse hagen. Tot voor kort had ik nog nooit van Zeeuwse hagen gehoord, maar het internet staat altijd klaar om te helpen en nu weet ik dat hij uit meidoornstruiken (Crataegus monogyna) en veldaak (ook Spaanse aak genoemd of Acer campestre) bestaat en soms ook sleedoorn (Prunus spinosa) bevat. In het vroege voorjaar verschijnen de jonge tere bladeren aan de struiken, en omdat de gekozen soorten op verschillende tijden bloemen vormen staat de haag het hele voorjaar in bloei. Dan zie je de vruchten te voorschijn komen, opzwellen en kleuren. De paarse sleedoornpruimpjes zijn al rijp in augustus en zien er o zo verleidelijk uit, maar laat ze maar hangen, want ze smaken wrang, terwijl de vogels er dol op zijn.

In het najaar kleuren de meidoornvruchtjes rood. De vogels

ontdekken ze gauw en doen er zich uitgebreid te goed aan. Geleidelijk aan verkleurt het blad van mijn haag, de meidoorn houdt zijn blad nog het langste vast, maar eind november, begin december, begint de winterperiode voor mijn haag definitief. De zangvogels houden van dit soort hagen want geen kat waagt het te klimmen in een haag met meidoorn of sleedoorn en roofvogels durven er niet van bovenaf in te duiken. Een ideale nestplaats dus. Mijn tuinhaag wordt een veilig vogelparadijs. De drie bovengenoemde plantensoorten zijn bij veel kwekerijen als 60 tot 100 cm hoge planten goedkoop te krijgen. Dus wie van vlinders en zangvogels en gezoem van insecten houdt in zijn tuin en ook het verloop van de seizoenen aan zijn tuinhaag wil volgen, denk dan eens aan de meidoornhaag of nog liever de Zeeuwse haag. Snoei ze op tijd, want anders wint jouw haag steeds meer terrein, maar dat doet een laurierhaag ook.

Frans Klis - tuin 58

De eerste heiligdommen – de Megalietenbouwers

De aarde straalt overal

Er is geen vierkante meter zonder de natuurlijke radioactieve straling uit de bodem. Overal bewijst het kompas dat de aarde een magnetisch veld bezit. Al in de prehistorie was de ioniserende straling en het magnetisme uit de aardbodem bekend.

Prehistorische mens...

De bewegingen van de sterren en planeten aan de hemel, bekleedden een belangrijke plaats voor de prehistorische mens. In deze periode was er een grote verbondenheid met de natuur, een omgeving die nog vrijwel onaangevoerd was door mensenhanden. Deze verbondenheid met hemel en aarde, uitte zich in mystieke bouwwerken, die enerzijds zijn opgericht voor astronomische doeleinden, en anderzijds getuigen van een immens inzicht in de zichtbare en onzichtbare energieën van de natuur.

... maakte mystieke prehistorische bouwwerken

De plaatsen waar zich prehistorische bouwwerken bevinden, zijn door verschillende wicelroedelopers onderzocht, en zij kwamen tot een vreemde vaststelling. Namelijk dat deze bouwwerken - die duizenden jaren voor onze jaartelling opgericht werden - op

speciaal uitgezochte plaatsen staan. Daar waar een bijzondere vorm van energie te meten is, boven geologische breuklijnen.

Megalieten

Aan het bouwen van deze merkwaardige constructies van grote steenblokken, gaf men later de naam 'megalieten', wat ontleend is aan de Griekse woorden: 'mega' (groot) en 'lithos' (steen). Met duizenden staan ze er nu nog steeds. Verspreid over heel Europa, Azië en Afrika. Megalieten worden onderverdeeld in twee groepen: de menhirs en de dolmens, of hunebedden.

Menhirs

Menhirs werden opgericht vanaf 4500 jaar voor onze jaartelling, tot in de late bronstijd. Een menhir is een alleenstaande langwerpige steen. Soms met een lengte van één meter, maar een menhir kan ook twaalf meter hoog zijn. De naam menhir is afgeleid van het Bretons. Het Griekse woord voor een grote, langwerpige steen is monoliet. Tijdens de vroegste periode bleef de menhir ruw en onbewerkt, later werd hij gepolijst en van de nodige vorm voorzien. Menhirs worden bestempeld als (heidense) fallussymbolen. Ook worden ze gezien als voorlopers van de grafzuil. Weer anderen zien hen als gedenksteen, als grenspaal, of als baken voor astronomische waarnemingen. Menhirs werden vaak in kringen of in rijen opgesteld. Meestal vindt men ze op de meest desolate plaatsen: in bossen, heidevelden, weilanden, of op heuvels.

Dolmen (en hunebedden)

De tweede groep van megalieten kreeg de naam dolmen, ofwel 'stenen tafel'

(wederom naar het Bretons). Dolmen zijn complexe bouwwerken van (rechtgezet) stenen, die op hun beurt werden overdekt met grote steenplaten of blokken, zodat het geheel binnenin, de vorm van een kamer aannam. We treffen eenvoudige dolmen van één kamer, tot reusachtige constructies met meerdere kamers, soms zelfs te bereiken via een gang van wel tien meter of langer. Tot deze laatste behoren onder meer de Nederlandse 'hunebedden'.

Stenen geraamte

Oorspronkelijk werd dit soort dolmen met keien of aarde overdekt, zodat het geheel het uitzicht kreeg van een kleine heuvel die in het landschap paste. De bedekking met keien wordt 'cairn' genoemd, met aarde bedekt een 'tumulus'.

Bij de meeste dolmen is deze bedekking (door erosie) volledig verdwenen, zodat enkel nog het stenen geraamte van de kamers overblijft.

Waarom deze gigantische constructies?

De megalieten bleken volgens duidelijke wedmatigheden opgetrokken, in harmonie met omgeving en landschap en iedere steen met een specifieke functie. Waarom werden deze gigantische constructies eigenlijk gebouwd? De tot vijftig ton zware steenblokken werden soms tientallen kilometers vergetransporteerd om op die bijzondere, uitgekozen plaats opgericht te worden.

Begraafplaats?

Metingen met radioactieve koolstof, toonden wetenschap-

pelijk aan dat de megalieten gesitueerd kunnen worden tussen 4500 en 1000 jaar voor Christus. Omdat er in verschillende dolmen menselijke skeletten werden aangetroffen, beschouwde men deze vroeger als prehistorische begraafplaatsen.

Of heiligdom?

Deze theorie is grotendeels weerlegt, want andere archeologische vondsten hebben meer dan eens aangetoond, dat in deze periode de doden niet begraven, maar verbrand werden. Pas later gingen men deze dolmen daarom zien als een prehistorisch heiligdom, en ontwikkelde zich een nieuwe theorie, die een nauwe band legde tussen de neolithische cultuur en de kennis van de energieën van de aarde.

Ioniserend

Verschillende onderzoeken bevesti-

gen dat onze verre voorouders afwisten van de ioniserende straling die op sommige plaatsen uit de aardbodem vrijkwam en dat ze deze opvingen tussen de zware stenen van de dolmen om ze kennelijk te benutten. Wetenschappelijk staat echter vast dat ioniserende straling niet kan opgevangen worden door de menselijke zintuigen. Klaarblijkelijk waren onze voorouders intuïtief veel nauwkeuriger met de omgeving en de natuur verbonden dan wij, omdat zij zonder wetenschappelijke instrumenten zorgvuldig de juiste locatie kozen en feilloos wisten te bepalen op welke plaats de stenen moesten worden opgericht.

Straling van natuurlijke bronnen

Kosmische straling uit het heelal: Kosmische straling is afkomstig van de zon en van bronnen buiten het zonnestelsel. Op grote hoogte wordt kosmische straling minder afgeschermd door de atmosfeer. Mensen in een vliegtuig staan daardoor tijdelijk bloot aan een wat hogere dosis kosmische straling dan mensen die zich op zeeniveau bevinden. Straling uit de bodem: Straling uit de bodem heet terrestrische straling. Het wordt uitgezonden door bepaalde mineralen in de bodem. Vanuit de bodem komt tevens een radioactief edelgas, radon, in de lucht dat wij inademen. De hoeveelheid straling vanuit de bodem en de hoeveelheid radon is in Nederland

laag. Dit heeft te maken met het gunstige bodemtype in Nederland. Bouwen en wonen: bouwmaterialen schermen de straling uit de kosmos en de bodem deels af, maar kunnen zelf ook weer een bron van straling zijn. Dit geldt vooral voor bouwmaterialen die zijn gemaakt van bodemmateriale, zoals beton en baksteen. Net als in de bodem, wordt ook in bouwmaterialen radon gevormd. Door goede ventilatie blijft de hoeveelheid radon in de lucht in huis echter laag.

Straling van kunstmatige bronnen

Medische zorg: Bij medische onderzoeken kunnen mensen kort worden blootgesteld aan straling. Bijvoorbeeld als de tandarts röntgenfoto's maakt van het gebit. Zo'n lage dosis straling is niet gevaarlijk. Soms wordt straling bewust toegepast bijvoorbeeld bij radiotherapie met radioactieve isotopen bij borstkanker of prostaatkanker. De radioloog zorgt voor een optimale afweging van de voordelen en nadelen van het toepassen van straling. Industrie: De industrie maakt gebruik van straling, bijvoorbeeld voor allerlei metingen. Daarnaast wordt straling gebruikt voor sterilisatie van voedingsmiddelen. Nucleaire installaties om energie op te wekken in kerncentrales en nucleaire onderzoeksreactoren om

Ioniserende straling is de verzamelnaam voor straling met hoge energie. Deze straling bereikt ons vanuit de ruimte, wordt uitgezonden door radioactieve stoffen of kan kunstmatig worden geproduceerd, bijvoorbeeld met een röntgentoestel. Door de hoge energie kan deze straling materie 'ioniseren': dat wil zeggen dat er een elektron uit een atoom wordt vrijgemaakt. Bij dit proces kan schade ontstaan aan het molecuul waarin dat atoom zich bevindt. Als dat in grote aantallen of op verkeerde plaatsen gebeurt in levend weefsel, kan dit gevolgen hebben voor de gezondheid.

isotopen te produceren voor industriële en medische toepassingen, gebruiken ook radioactiviteit.

Bron: Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming (ANVS) www.autoriteitnvs.nl/onderwerpen/straling/ioniserende-straling-bronnen-en-effecten

Wichelroede of pendel

De nauwe verbondenheid met de aarde, maakte het dan ook mogelijk voor hen om een goede terreinkeuze te doen, enerzijds voor de woongemeenschap, anderzijds voor de heilige bouwwerken (die zich nooit binnen de nederzetting bevonden). Via de 'radiësthesie', het werken met pendel of wichelroede, kan aangetoond worden dat het grootste aantal megalieten werd ingeplant op energetische breuklijnen of aardstralen, de populaire verzamelnaam voor elektromagnetische velden, wateraders en geologische breuken in de aardbodem.

Spirituele stralingsvelden

De grootste verzamelingen megalithische monumenten vindt men dan ook vaak op plaatsen waar de uitwaseming van radioactieve elementen uit de bodem vrij hoog is. Door deze stralingsvelden te bundelen, werden dolmen heilige en spirituele plaatsen waar de straling uit de aardbodem tussen de

stenen werd opgeslagen. Menhirs werden opgericht langsheen de stralingsvelden en vormden markeringspunten van de aardenergie. Opgericht in cirkels vormden ze heilige cultusplaatsen waarin verschillende breuklijnen elkaar kruisten. Dubbele steenrijen markeren de breedte van een breuklijn die in de richting van het heiligdom liep.

Netwerk van megalieten

Hoe subtiel de magische kennis en techniek van de megalietbouwers was, werd nogmaals bewezen toen ontdekt werd dat een kilometerslang netwerk alle megalieten in rechte lijnen met elkaar verbond. Het is duidelijk dat niet enkel de aanbidding van de zon, maar ook de berekening van de tijd aan de basis lag van iedere beschaving. Die oudste vorm van wetenschap werd veelvuldig toegepast door de megalietbouwers bij hun stenen kringen en dolmen. Een groot aantal dolmen werd georiënteerd naar opkomst van de zon tijdens de zomer en winterzonnewendes, begin lente, of bij het invallen van de herfst.

Zonnewenden

Een magisch-religieuze indeling van het jaar, waarbij de zon als 'Goddelijke lichtbrenger' werd gezien... Het lijkt

erop, dat het vastleggen van de zonnewenden - in de stand van de megalieten - bedoeld was om de momenten te bepalen waarop sommige rituelen uitgevoerd moesten worden. Een belangrijke periode was het tijdstip van zaaien en oogsten, maar even belangrijk waren de hoogfeesten, die eveneens al in de prehistorische bouwwerken waren vastgelegd.

Zwerven door het magnetisch veld

De mens is als zwervende nomade heel nauw verbonden geweest met het trekgedrag van dieren. Hij begon als jager en verzamelaar van vruchten en planten. Toen hij leerde dieren onder zijn hoede te krijgen, werd hij herder en zwierf hij met zijn dieren mee. Een der hulpmiddelen hierbij zou het magnetisch veld van de aarde zijn. De aarde is een magneet met een Noord- en een Zuidpool. Het magnetisch veld dat daar het gevolg van is en de planeet omhult, is essentieel voor leven.

Orde in de chaos

Magnetisme werkt ordenend en brengt structuur in chaos. Door magnetisme worden ook moleculen en cellen in vaste patronen geordend en ontstaat alle leven op aarde. Atomen en moleculen zijn micromagneetjes met een plus en een minpool, vergelijkbaar met de polen van de aarde. Als het magnetisch veld zou wegvallen, zou alle structuur vervallen tot chaos en leven niet mogelijk zijn.

Trekgedrag

De invloed van het magnetische veld op het oriëntatiegevoel van mens en dier kan niet ontkend worden, al denken we bij migratie of trek enkel aan dieren. De V-vormige formaties van trekkende ganzen valt iedereen op. Of de tocht van de noordse stern, die ieder jaar tussen beide poolgebieden heen en weer vliegt en daarbij ongeveer 40.000 km. aflegt.

'Duivelsstenen'

Voor de komst van het christendom waren de megalithische bouwwerken de heilige plaatsen van de toenmalige bevolking. Samen met de verering van bronnen en bomen vormden ze een belangrijk onderdeel van hun bestaan. Deze heidense cultusplaatsen waren voor de eerste missionarissen dan ook uitermate geschikt om het nieuwe geloof te prediken. Tijdens verschillende concilies werd aan de priesters opdracht gegeven alle stenen van verering te vernielen en werden verboden uitgevaardigd tegen iedere cultus op heidense plaatsen. Megalieten werden beschouwd als 'duivelsstenen' en steenkringen waren het gevolg van ongelovigen die door God versteend waren, omdat ze het hadden aangedurfd om op zondag te dansen.

Straf van Karel de Grote

In 789 vaardigde Karel de Grote zware straffen uit aan iedereen die nog stenen zou vereren. Talloze stenen werden

vernietigd, verwijderd of gekerstend en ter vervanging werden de eerste kerken opgericht. Ontelbare kathedralen, kerken of bedevaartsoorden werden dan ook gebouwd op plaatsen waar zich oorspronkelijk een megalithisch bouwwerk bevond. De kersteningsperiode beperkte zich niet enkel tot het vernielen van megalithische constructies. Tijdens het concilie van Tours in het jaar 567, werd niet enkel het vereren van stenen, maar ook de verering van bomen en bronnen verboden.

Gregorische integratie

Omdat dit niet altijd te verwezenlijken viel, gaf paus Gregorius in 601 aan zijn missionarissen de opdracht alle heidense heilige plaatsen te integreren in het christelijke geloof. Hierbij werden ze geconfronteerd met verschillende vormen van natuurreligies, die op hun beurt de kerstening ondergingen. Na de kerstening werd maar weinig goeds verteld over de oude heidense stenen die de vernielzucht hadden ondergaan. Het waren altaren van bloeddorstige offers of ze waren door de duivel gebouwd. Buiten bloedstenen, duivelstenen en heksenstenen zijn er nog ontelbare wiegende, wankelende of draaiende stenen. Meestal gebeurt dit tijdens de zonnewende of klokslag middernacht.

Zoektocht naar onszelf via 'krachtplaatsen'

Iedere cultuur heeft zijn heilige plaatsen gehad en het regelmatig bezoeken ervan, vormde een belangrijk onderdeel van het bestaan. Het nu nog steeds aanwezige energetisch veld op deze plaatsen, biedt ons de mogelijkheid tot een spirituele ontwikkeling en kan een bijdrage leveren in de zoektocht naar onszelf. Hierbij wordt het bouwwerk, of het nu een zichtbaar megalithisch bouwwerk of een kathedraal is, onbelangrijk. Het heeft niets te maken met een christelijke overtuiging of het teruggrijpen naar een heidense natuurreligie, maar veel meer te maken met de kracht van

de plaats. De energie op deze 'krachtplaatsen' bevordert de aanmaak van het serotoninehormoon, waardoor men zich goed en opgewekt gaat voelen.

Serotonine

Serotonine is een neurotransmitter die voor diverse lichaamsfuncties verantwoordelijk is, zoals spierspanning, eetlust, slaap, geheugen en stemming. Dit hormoon zorgt ook voor de overdracht van signalen tussen de hersencellen. Het is wetenschappelijk bewezen dat een kortstondig verblijf onder invloed van positieve ionen een activerende en stimulerende werking heeft.

Meditatie

Een uitermate geschikte manier om deze plaats te ervaren, is door ze op je te laten inwerken via meditatie. Indien we ons op een krachtplaats bevinden, plaatsen we ons met de rug tegen één van de muren waar de leylijn of het energetisch centrum te vinden is. Het is niet noodzakelijk om je binnen het bouwwerk te bevinden, wel dient de plaats voldoende rustig te zijn om niet gestoord te worden.

Hier kunnen we stilte vinden. Niet de stilte als tegenpool van geluid, maar de innerlijke stilte. Een van deze spirituele wegen is de bedevaart naar Santiago de Compostella. Maar ook ons eigen Pieterpad, die van het noordelijke Pieterburen wandelend naar de zuidelijke Sint Pietersberg gaat. En zo nog vele andere 'drakenwegen' waardoor de mens zich laat bewegen.

Mochten mensen nog meer willen lezen over dit esoterisch erfgoed in België en Nederland, dan verwijs ik hierbij naar de bron die ik heb gebruikt: De oude wijsheid van Cois Geysen, uitgeverij Aspect, 2008

In deze vrolijke wetenschap verblijven wij: *Emmy de Ruyter - tuin 26*

Radiësthesie: ontvankelijkheid voor aardstralen: radiësthesie [ontvankelijkheid voor aardstralen] {na 1950} <frans radioesthésie, het eerste lid gevormd van latijn radius (vgl. radiaal), voor het tweede vgl. estheet.

Bron: Etymologisch woordenboek, 2e druk, Van Dale, 1997

Radiësthesie is een begrip uit de new age en alternatieve geneeswijzen en betekent het werken met 'stralings' die een gevoelig persoon beweert te kunnen voelen met zijn of haar lichaam. (...) Het begrip straal wordt in de radiësthesie niet gebruikt in dezelfde zin als in de fysica. Radiësthesisten spreken vaak van afstemstraal, horizontale straal, en dergelijke. Vaak bedoelen zij dit figuurlijk. Het is dan een imaginaire straal die enkel bedoeld is om zich beter op de opsporing te kunnen concentreren. Meestal werkt deze persoon met een pendel of wichelroede. In new age en alternatieve geneeswijzen wordt dikwijls met radiësthesie gewerkt.

Wetenschappelijk bewijs voor deze 'stralings' is niet te vinden, en radiësthesie wordt dan ook als een pseudowetenschap gezien. De wetenschapper zoekt hier immers naar een straal in de klassieke betekenis van het woord.

Bron: Wikipedia

Buitenzorg op weg naar het keurmerk

Een samenvatting van de acties van de commissie 'Natuurlijk Tuinieren' tot nu toe.

We gaan het proberen!

Na de oproep van Irene de Pijper (in oktober 2016) om samen met andere Buitenzorgers 'natuurlijk' te gaan tuinieren, ging in 2018 de werkgroep met zes tuinders van Buitenzorg van start. Zoals Irene in 2016 schreef: "Natuurlijk tuinieren is niet zo moeilijk; ik denk dat er op Buitenzorg weinig mensen zijn die niet natuurlijk tuinieren. Maar als we willen voldoen aan de eisen van de AVVN (Algemeen Verbond van Volkstuindersverenigingen in Nederland, oftewel de landelijke organisatie voor hobbytuinders, red.) met betrekking tot natuurlijk tuinieren, komt er iets meer bij kijken. Maar we gaan het proberen! Ook Buitenzorg wil het keurmerk natuurlijk tuinieren behalen. Met het keurmerk kunnen we laten zien dat we duurzaam en met respect voor de natuur ons mooie stukje groen beheren. Dat we belangrijk zijn voor het behoud van de natuur."

Nationaal Keurmerk Natuurlijk Tuinieren

Op de website van de AVVN is een interne site geheel gewijd aan het behalen van het keurmerk. (Herkenbaar aan het lieveheersbeestje.) "De drager van het keurmerk voldoet aan belangrijke uitgangspunten van natuur- en milieuvriendelijk beheer en onderhoud. Het Nationaal Keurmerk Natuurlijk Tuinieren is gedeponeerd bij het Benelux Merkenbureau. Op dit moment zijn er in Nederland bijna 40 tuinenparken die het Nationaal Keurmerk Natuurlijk Tuinieren mogen dragen en zijn nog eens vijf tuinenparken daarvoor kandidaat."

Stippen

Helaas valt Buitenzorg daar dus nog niet onder. Andere Amsterdamse volkstuinten, zoals Amstelglorie, Dijkzicht, Eigen Hof, De Grootte Braak, Nieuwe Levenskracht, Nut & Genoegen, Ons Buiten, Wijkergouw en Zonnehoek hebben al wel het keurmerk. Zij zijn zelfs bekroond met vier stippen en ook internationaal al onderscheiden. De AVVN: "Afhankelijk van het benutten van de mogelijkheden die het tuinenpark biedt, kan een tuinenpark 1 tot 4 stippen toegewezen krijgen. Bij 4 stippen heeft het tuinenpark het meest optimaal de mogelijkheden benut." Op de lijst van parken met 3 stippen prijken Buikslotermeer, De Eendracht en Tuinwijck, en als 'kandidaatparken' staan uit Amsterdam Lissabon, Klein Dantzig en Nieuw Vredelust op de lijst.

Oase voor flora en fauna

Werk te doen dus, voor Buitenzorg! Want, zoals de AVVN schrijft: "(Volks)Tuinen en tuinenparken hebben een grote biodiversiteit en zijn vooral in de verstedelijkte omgeving een oase voor - bedreigde en beschermde - flora en fauna. Dat is met name aan natuurvriendelijk tuinieren en natuurlijk

beheer en onderhoud te danken. Onze kennis en ervaring op dit gebied delen wij graag." Vervolgens legt men uit wat dat nou precies is, dat natuurlijk tuinieren:

Harmonie

"Natuurlijk tuinieren betekent zodanig tuinieren dat de natuur zich optimaal in de tuin kan ontwikkelen. Het is ook een beetje avontuurlijk tuinieren: je zoekt naar mogelijkheden om de planten- en dierenwereld met elkaar in harmonie te brengen. Want de een kan niet zonder de ander. Vogels, egels, padden, hommels, bijen, lieveheersbeestjes en tal van andere insecten heb je nodig voor een gezonde tuin. Heel veel dieren zijn nuttig en zorgen voor een natuurlijk evenwicht. In het natuurlijk tuinieren zijn plantenkeuze, tuininrichting en onderhoud er op gericht om zoveel mogelijk dieren en planten een plekje te geven om te leven, te schuilen, te nestelen, te foerageren en te overwinteren."

Eerste stappen

Nadat de commissie Natuurlijk Tuinieren op Buitenzorg was geformeerd, werd er zodoende een nieuw doel gesteld: "Tuinders bij natuurlijk tuinieren te betrekken en de ecologische waarde van Buitenzorg te vergroten." De eerste stap van de commissie was de Jan Hoekseltuin zo bij-, vlinder-, hommel- en vogelvriendelijk mogelijk te maken, met hulp van de tuinders die Algemeen Werk verrichtten. Voor het 'bijenparadijs' in deze gezamenlijke tuin werden de oude compostbakken verwijderd en herplaatst achter café Mol. Ook werd er een fundering gemaakt voor de bijenkast, die inmiddels op palen staat, zodat de imker op stahoogte kan werken en de bijen een comfortabele aanvliegroute hebben.

Discretie

Bijen, evenals hommels, zijn volgens onze commissie belangrijk. Zoals Imke Lampe in het eerste nieuwsbulletin van de commissie Natuurlijk Tuinieren schreef: "Volgens de Wageningen Universiteit zou bij volledig wegvallen van insectenbestuivers, zo'n tien procent van de wereldvoedselproductie verloren gaan. De variatie in het aanbod zou bovendien sterk verschromelen en er zou een tekort aan vitaminen en mineralen dreigen, omdat die vooral in door insecten bestoven voedsel te vinden zijn. Hoe belangrijk bijen zijn? Onder de naam 'Nederland zoemt' wordt vanaf dit jaar jaarlijks een Nationale Bijentelling gehouden. Zelfs de overheid gaat een bijenstrategie opstellen. Bijen zijn kwetsbaar. Niet alleen omdat de milieuomstandigheden waarin ze het best gedijen door menselijk ingrijpen verslechteren, maar ook omdat bijenvolken slachtoffer kunnen

'natuurlijk tuinieren'

zijn van vandalisme en diefstal. Daarom is het belangrijk dat het bijenleven op Buitenzorg wordt beschermd door alle tuinders en zij discretie over de komst van de bijen in acht nemen."

Stap voor stap

Na deze eerste stap ging de commissie, wederom met hulp van de tuinders die Algemeen Werk deden, verder aan de slag met de afrastering van 'de bijenstal' met behulp van een takkenwal en een hekje "om de aandacht er extra op te vestigen de bijen met rust te laten." Tevreden constateerde men: "Beide bijenstallen zijn nu bewoond door wilde honingbijen. Er heeft zich een hommeltvolkje in het insectenhotel gevestigd. Daarnaast stelde de commissie 'gebruiksregels' voor de Jan Hoekseltuin op en voerde ze overleg met de coördinatoren Algemeen Werk "over hoe natuurlijk tuinieren via een beplantingswerkplan stapsgewijs op Buitenzorg ingevoerd wordt".

Ideeën genoeg

Naar aanleiding van een bezoek aan tuinenpark Dijkzicht (4 stippen!) waar de commissie is geweest "om te zien en te horen hoe daar natuurlijk tuinieren succesvol is gemaakt" borrelden gedurende de zomer de ideeën op: "workshops takkenrillen maken, tuinafval verwerken, bladerhopen maken en gefaseerd snoeien in de herfst, stekjesmarkt in het voorjaar, groenen schoolkinderen rondleiden, thematuinen, etc." Ook vond de commissie het een goed idee om "zoveel mogelijk biologische producten in de kantine te gaan gebruiken. Er wordt gekeken naar biologische producten voor de winkel." En, ook niet onbelangrijk: "Buitenzorg geeft zich op via de Amsterdamse Bond voor Volkstuinders bij de AVVN voor het behalen van het certificaat Natuurlijk Tuinieren."

Vliegende insectenmagneten

In juli jubelde de commissie dat er goed nieuws was: "Onze Jan Hoekseltuin wordt alsmaar aantrekkelijker voor bijen, vlinders en andere insecten! Tijdens het algemeen werk zijn er stukken flink gewied en inmiddels herplant met vliegende insectenmagneten zoals ijzerhard, reuzenscabiosa en Oostindische kers. Bij de nieuwe planten vind je ook bordjes met de namen erop. Laat je inspireren en grijp je kans om ook jouw tuin open te stellen voor onze vliegende vrienden." Begin december liet coördinator Irene de Pijper ons enthousiast weten: "Eind oktober zijn met hulp van een aantal tuinders meer dan duizend biologische bollen geplant. Heel veel krokussen in het Ketjenplantsoen en achter het verenigingsgebouw. En daar zijn onze honingbijen blij mee... lets te eten eind winter/begin voorjaar. In de Jan Hoekseltuin zijn tientallen wilde boshyacinten, trommelstokjes en prairielelies geplant, met een bloei in mei en juni."

Enthousiaste plannen

Maar ook de plannen worden steeds enthousiaster.

"Op termijn willen we dat al ons gezamenlijk groen natuurlijk wordt ingericht. Volgend jaar gaan we ook van start met workshops rondom verschillende thema's van natuurlijk tuinieren, ook voor kinderen. Denk aan het maken van levende takkenwallen, zaadbommen, insectenhoeven, stekjes en lavendelzakjes. Maar ook hoe je een heerlijke natuurlijke salade kunt plukken langs de paden en je eigen tuin- en snoeiafval kunt composteren."

Lemen pizzaoven en vlinderparadijs

"Bij genoeg interesse willen we tijdens een workshop een gezamenlijke lemen pizzaoven maken in combinatie met een insectenhotel. En wat te denken van een stekjes- en zadenmarkt zodat iedereen van zijn of haar tuin een vlinderparadijs kan maken? We gaan samenwerken met onze bureaus van stichting Vliegenbos. Om samen een natuurlijk groengebied te creëren tussen de Nieuwdammerdijk en Vogeldorp. Té waardevol om bedreigd te kunnen worden door de oprukkende bebouwing."

Nulmeting

"Daarom willen we ook een 'Nulmeting' laten doen. Zodat we duidelijk hebben hoe groot de diversiteit aan planten, dieren en insecten op dit moment al is. En we de ontwikkeling van de biodiversiteit in de toekomst kunnen volgen. Dan hebben we hopelijk een sterk argument in handen dat Buitenzorg voor altijd behouden moet blijven!"

Ideeën welkom!

En met die gedachte in het hoofd, doet de commissie - niet voor het eerst - een oproep aan ons allen: "Tuinders met ideeën over al deze plannen zijn welkom en kunnen zich bij ons melden." Voor meer informatie, de leden van de werkgroep zijn: Irene de Pijper (tuin 14) Marianne Jeuken (tuin 18) Peter den Hond (tuin 1) Sonja Ramaker (tuin 43) Imke Lampe (tuin 2) en Gerrit Mol (tuin 91).

Vriendenkring Natuurlijk Tuinieren

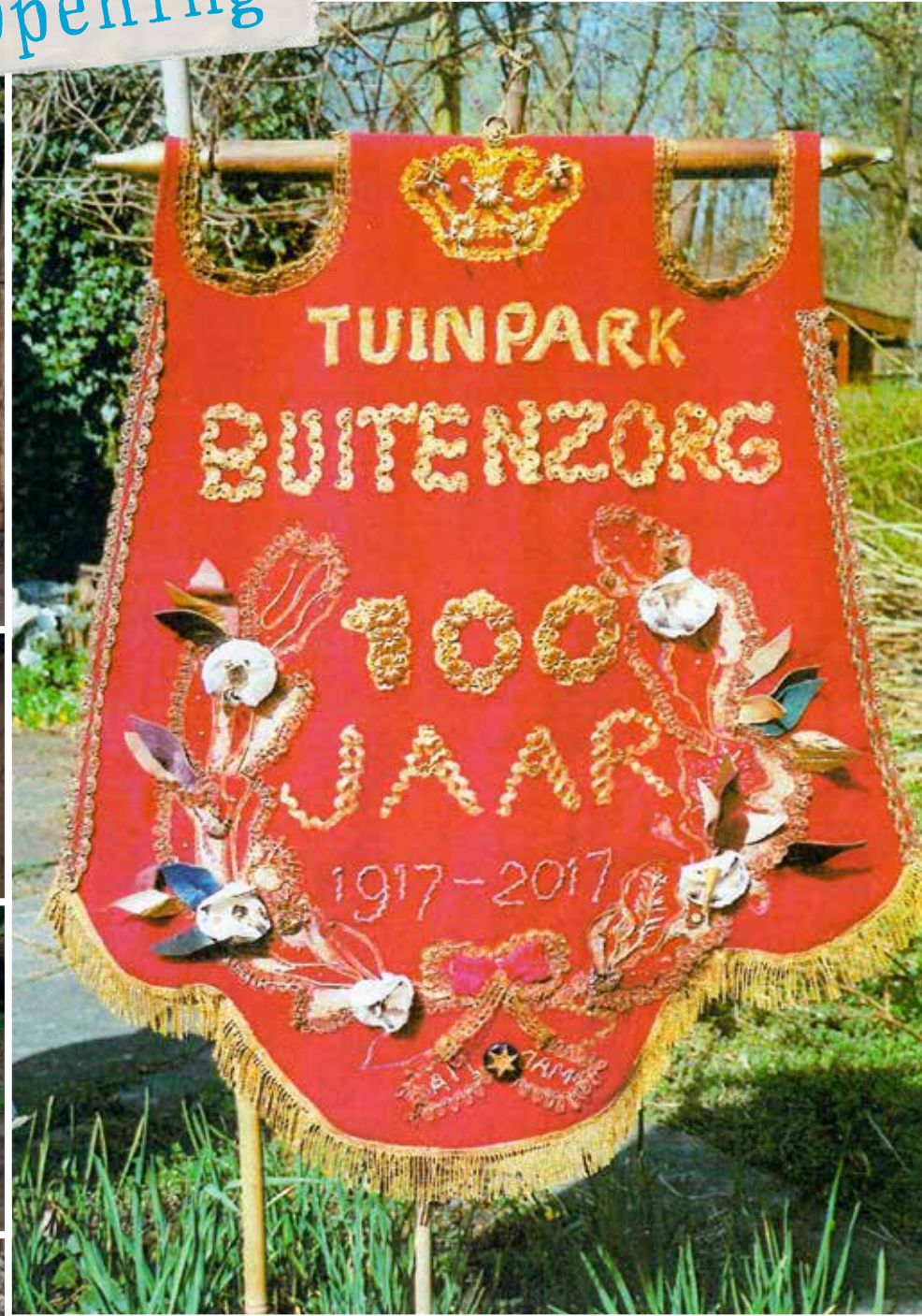
Wie daarnaast graag nog meer informatie wil over natuurlijk tuinieren, kan, via de site van de AVVN, zich opgeven voor de nieuwsbrief van de 'Vriendenkring Natuurlijk Tuinieren'. Via e-mail ontvang je dan tips en wetenswaardigheden op het gebied van natuurlijk tuinieren. Via de site kan je overigens ook (inheemse) zaden ruilen, om zodoende "de ecodiversiteit te stimuleren en daarmee bijen en hommels te helpen".

De redactie

Opening

Bloemenbal

Opera

Schaaktournooi

100 Vogeldorp

Tuinen in de oudheid (5)

Engelse Landschapsparken

Nadat het tuinieren in de renaissance min of meer opnieuw was uitgevonden als statussymbool om je macht en je rijkdom te etaleren, ontwikkelden de tuinen zich steeds opnieuw. We hebben de barok besproken, waarbij alles in de tuin er op gericht leek om de macht van de eigenaar uit te drukken, met als hoogtepunt Versailles. De volgende ontwikkeling in het tuinieren werd het steeds verder verfraaien en versieren. In onze ogen zijn deze 'rococotuinen' heel erg gemanierd en tuttig.

Tegen tuttigheid

Daar moest natuurlijk een tegenbeweging voor komen. En dit keer begon de vernieuwing in Engeland. Nee, niet Italië of Frankrijk zette de volgende stap, maar het Verenigd Koninkrijk! Daar ontstond in de tweede helft van de 18e eeuw een nieuwe tuinstroming: 'De Engelse Landschapstuin'. In deze landschapstuin probeerde men van de strakke aanleg en de 'maniertjes' af te komen. Men wilde terug naar de natuur en zo ontstonden parkachtige landschappen, rond de grote en kleine buitenhuizen en kastelen, met grote glooiende grasvelden, met natuurlijk water in de vorm van een meer of een stroom en met zichtlijnen die het oog leidden naar kleine gebouwen, zoals ruïnes, kleine kerkjes of een zuilenrij, waar je rustig kon uitrusten. Ook trof men er wel eens grote rotstuinen aan. Of grote bomengroepen, die het uitzicht blokkeerden.

Capability Brown

Er waren veel tuinarchitecten die deze tuinen aanlegden, maar ik denk dat de bekendste toch de Engelse tuinarchitect Capability Brown is. (Dit is niet zijn echte naam, natuurlijk. Lancelot Brown (1716-1783) kreeg de bijnaam 'Capability' Brown, omdat hij in elke tuin wel een capability (in het Nederlands: mogelijkheid) zag om die te veranderen in een landschapstuin - red.) Van Capability Brown zijn veel plannen voor de aanleg bewaard gebleven, en daarbij is het bijzonder om te zien dat hij een plan leverde aan zijn klanten met een boek waarin de veranderingen te zien zijn.

Prentenboek (voor minnaars)

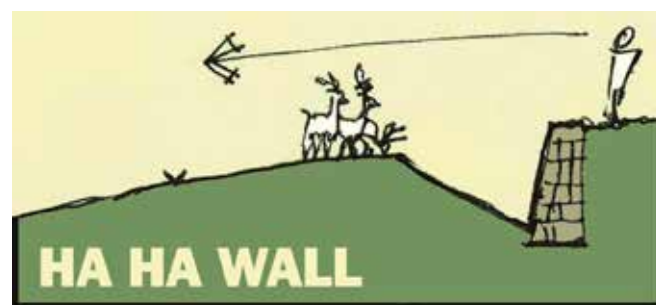
Er is een plaat (prent) met de huidige situatie en daar kun je dan (als in een goed kinderprentenboek) een bladzijde overheen leggen met daarop het uitgewerkte plan. Dus: een platte polder wordt een glooiend landschap met in de verte een meer, een rivier die zich door het landschap heen meandert, met hier en daar een mooie brug, een waterverloop, groepen bomen, een plek om te zitten, een plek om te schuilen (en je minnaar in het geheim te ontmoeten).

Ha-ha

De ruimte die er rond de kastelen werd gecreëerd, werd in de Engelse landschapstuin heel belangrijk gevonden. Het land-

schap moest 'doorlopen'. Stel: je wil bijvoorbeeld de schapen in de verte best zien, maar... je wil ze natuurlijk niet rond je rijk gevulde theetafel hebben. Hoe los je dat dan op? Hier bedachten de Engelsen iets voor, namelijk: de 'ha-ha'. Het grasveld (waar die schapen liepen, bijvoorbeeld - red.) liep naar een diepe greppel, een ingegraven muur. Als je vanuit het huis en/of de theetafel naar het landschap keek, leek dat eindeloos door te lopen, en zag je die greppel helemaal niet, maar liep je het grasveld een eind op, dan kwam je (net als die schapen) bij die diepliggende afscheiding.

Het heet niet voor niets een 'ha-ha', want men vond dat toen ook grappig. En hoe natuurlijk het er ook uit mag zien, er is natuurlijk helemaal niets natuurlijks aan. Alles was bedacht

en gemaakt. Het gloeiende landschap werd opgehoogd en afgegraven, glooiend gemaakt, het meer en de rivier werden uitgegraven. Geen van de romantische gebouwen had daar ooit eerder gestaan. Er hadden ook nog nooit rotsen in de rotstuinen gelegen.

Exotenhonger

Daar komt nog iets bij. De Engelsen hadden destijds veel delen van de wereld in handen. Veel delen van die wereld noemden zich, waren, Brits. En overal ter wereld werd gehandeld. Het was ook de tijd van grote ontwikkelingen in de wetenschap. Men was nieuwsgierig naar de rest van de wereld. Men was druk bezig de kennis te vergroten. Veel van de planten in de Engelse landschapsparken waren dan ook exoten. Planten die uit andere delen van de wereld werden geïmporteerd. Veel van de bomen en planten waren nieuw. De honger naar het nieuwe was bijna niet te stuiten.

Vondelpark & Co

Inheems hebben we bijvoorbeeld vier soorten coniferen (naaldbomen) maar nu bleken er veel en veel meer te zijn. Rododendrons, camelia's... Echt heel veel planten die we nu als gewoon beschouwen, waren tot het midden van de 18e eeuw niet in onze streken te vinden. Want ook in ons land kreeg deze stroming voet aan de grond. Daar zijn nog steeds mooie voorbeelden van te vinden. Weet u bijvoorbeeld dat het Vondelpark ook ooit begonnen is als landschapspark? Het hele park was ooit de tuin van één familie. Er was in het begin niets openbaars aan. Dat is echt van veel later. Hetzelfde geldt voor het Sarphatipark en het Engelse tuingedeelte van Zorgvlied. Maar ook in andere delen van Nederland vind je nog tuinen die zo hun leven begonnen zijn. Om er enkele te noemen: Slot Zeist, Kasteel Broekhuizen en het Wilhelminapark in Utrecht. (Wat echt iets anders is dan het Maximapark dat we dit jaar met wat tuinders bezochten.)

Folly

Ook op kleine schaal kun je in hedendaagse tuinen nog elementen van deze stijl tegenkomen. Op onze volkstuin heeft Martijn ooit een prachtige folly, een nep-ruïne gebouwd. In het Bijlmerpark (dat wat rest van de tweede Floriade) is ook nog een vallei met grote rotsen te vinden, wat een mooi voorbeeld is van een 'natuurlijke' rotspartij. Het heeft jaren geduurd, maar in die tijd heeft het echt iets natuurlijks gekregen. Een andere mooie rotstuin vinden we in de Hortus in Utrecht, maar alleen de waterloop heeft dat natuurlijke. Maar misschien moeten we dat meer tijd geven...

Tuin-tv

Dat de ontwikkelingen gewoon doorgaan blijkt, lijkt mij, uit het volgende. Op de t.v. was een tuinprogramma en daarin werd een Engelsman (samen met zijn dochter) geïnterviewd. Mensen die nu een van die grote landhuizen met zo'n oud landschapspark bezitten. Eerst werd verteld hoeveel werk het was om het meer en de rivier steeds maar uit te modderen, hoeveel nieuwe bomen ze hadden gepland en van hoe ver ze waren gekomen. Ze moeten steeds beter tegen droogte kunnen, klaagden ze. Het klimaat vraagt daar om.

Zicht

En daarna had de dochter naar een zichtlijn in de tuin gekeken. "Kijk" zei ze, "Deze zichtlijn loopt van oost naar west. Je kan dus de zon aan het begin zien opkomen en aan de andere kant zien dalen. De natuurlijke heuvels waar we mee gezegend zijn, kaderen dat prachtig. Maar het bos is wel enorm gegroeid in al die jaren. Er was nog maar een smal laantje over waar je dat kon zien. Ach, en toen hebben we wat ruimte gemaakt om het beter te kunnen zien en we staan er soms vroeg voor op, om er naar te kijken."

Zon

'Wat ruimte maken', bleek te betekenen dat ze op de toppen van de heuvels aan elke kant van die laan een strook van ongeveer negen voetbalvelden (in totaal zesendertig voetbalvel-

den) hadden laten kappen. Je kon de zon nu zoveel beter zien opkomen. En ach, het was maar een klein dingetje...

Het is duidelijk dat lang niet iedereen op zo'n schaal kan tuinieren. En de tijd gaat verder en het tuinieren ontwikkelt zich verder. Een volgende keer vertel ik over hoe de tuinen en het tuinieren zich ontwikkelden van een statussymbool voor de superrijken tot een artikel dat (bijna) voor iedereen beschikbaar komt.

Gerrit Mol - tuin 91

Kasteel Broekhuizen

Slot Zeist

Wilhelminapark in Utrecht

Ome Jan, ome Co en zo

(Impressies van tuinders)

Ome Jan de Bruin

Omdat er een aantal tuinen leegstonden en er verwaarlozing dreigde werden er enkele tuinen gesplitst. Daarom zijn er tegenwoordig nog steeds tuinen met verschillende grootte. Op een behoorlijk 'middenstuk' tussen twee ver-grote tuinen begon Ome Jan een groentetuin. Daarin was hij bijna dagelijks aan het werk. Natuurlijk dronk hij koffie bij Tante Riekie in haar tuin. Dat werken deed hij tot hij tot hij bijna negentig was. Hij was heel precies in zijn tuinieren.

Hij vond al die nieuwe mensen best leuk, als hij maar mocht doen wat hij altijd deed. In de loop der jaren werd hij wel minder fel tijdens vergaderingen. Wat hij tot het eind bleef doen, was aan het eind van elke vergadering het bestuur hartelijk bedanken voor hun inzet. Daar zat de vergadering op te wachten. Het was pas echt afgelopen als ome Jan dat had gezegd.

Op een dag halverwege het tuinseizoen stond hij op en zei "Het gaat niet meer".

Dat gold niet alleen voor het tuinieren zo bleek al snel. Te snel. Toen hij zijn schoffel losliet, verdween snel alle vastigheid. Als los zand werd de wereld.

Op zijn oude stek wordt nu weer fanatiek getuinierd. Anders dan ome Jan het gedaan zou hebben, maar over de inzet zou hij niets te klagen hebben.

Ome Co

"En toch is het niet eerlijk." Iedereen die wel eens in gesprek is geweest met Grietje heeft deze zin meer dan eens voorbij horen komen. En toen Grietje er opeens niet meer was, nam Ome Co, de treurende weduwnaar haar verhaal bijna letterlijk over. "En toch is het niet eerlijk."

In de spelregels die we elk jaar versturen bij de Bloemen-, Groente- & Fruittentoonstelling staat bij de afdeling fruit, dat je appels en peren bij de beurs moet plukken, en dat je dat fruit dus met een steeltje moet inleveren. Nu wilde Grietje op een bepaald moment haar perziken insturen. Ze waren prachtig, maar de juryleden zagen tot hun ontzetting dat deze met steeltje, ja zelfs met stukjes boomtak waren ingeleverd. "Dus u heeft de boom nu gesnoeid." "Ja. Dat moest toch." "Alleen bij appels en peren. Nu gaat uw boom dood..."

Grietje was diep beledigd dat ze geen eerste prijs won dat jaar. Ze kreeg zelfs helemaal geen prijs en toch had niemand zulke mooie perziken.

"Het is gewoon niet eerlijk."

Toen ome Co dit verhaal aan een nieuwe tuinder had verteld, stelde deze de vraag die niemand tot dan toe had gevraagd, die niemand had durven stellen. "Hebt u in andere jaren dan nog wel eens een prijsje gewonnen met uw perziken?" "Nee. Nee, natuurlijk niet." Ome Co zweeg even en keek peinzend voor zich uit. "Kijk die boom, die ging natuurlijk hartstikke dood. Die dingen gebeuren, maar weet je wat het is, ergens is het toch helemaal niet eerlijk. Echt niet. Ergens."

De hond van Jan de scharrelaar

Er zijn plekken op het tuincomplex waar het heel lang niet lijkt te lukken. Er is wel een eigenaar, maar die laat zich zelden of nooit zien, zodat de tuin in een wel heel rommelige staat komt te verkeren. En als de tuin dan na jaren zeuren door de oude eigenaar wordt verkocht, dan is het maar de vraag wat de nieuwe tuinder zal gaan doen. Rommelige tuinen hebben een grote aantrekkingskracht op rommelende tuinders. Toen tuin (...) werd verkocht aan Jan uit Vogeldorp waren de verwachtingen dan ook niet hoog gespannen.

Maar Jan begon met het schoonmaken van de tuin. Bijna haalden de buur- tuinders opgelucht adem. Maar toen begon Jan hout zijn tuin op te slepen. Balken, oude deuren, kapotte kozijnen. En hij begon met het bouwen van een tuinhuis. Zonder tekening, zonder bouwvergunning. En hoe er ook tegen hem werd ingepreparaat, Jan ging vrolijk zijn eigen gang.

Zijn kleine zwarte hond kwam altijd met hem mee, en Jan kon mensen nog wel voorbij lopen zonder te groeten... de hond dacht daar heel anders over. Die kwispelde, likte handen, duwde zijn neus tegen handen die hem moesten aaien. En dan bromde Jan ook maar een begroeting.

De vloer was zo gelegd, de eerste twee wanden stonden er redelijk snel, en toen ging het steeds langzamer. Jan zat steeds vaker en langer in de tuin met de hond op schoot. "Enkel de dakgoten nog", hoorden we Jan geregeld zeggen. Het zou er niet meer van komen. Toen er na een storm een deur open stond, ging een van de tuinders dat aan Jan vertellen. Zijn buurvrouw uit het dorp vertelde dat Jan de dag er voor gevonden was. Zittend in zijn keuken. Dood. De hond op schoot. Die had er niet vanaf gewild. Hij gromde zelfs. En het was zo'n lieverd. "Wat is er dan met hem gebeurd, waar is de hond nu?" De buurvrouw wist het niet. En aan wie we het verder ook vroegen, niemand wist het.

Gerrit Mol - tuin 91

FORTUINLIJK

Geluk hebben, goed zo
Ondanks de duisternis
De lichtpuntjes zien
De kosmische herinneringen
De sterrenhemel van het brein

Gevoed door bloed en tranen
Door het goede geschoond
De open blik uit kinderogen
De nieuwe dag boven de horizon
De stad als bakermat van steen

Gezelligheid als tijd van heden
Vrijheid in drie perspectieven
De woning als vredespaleis
De blijf van m'n lijf verschoning
De ziel van zijn en even niet

Gedroogruimte voor intensiviteit
Hersenruis tot taal bezinnen
De ruimte vullen tijden winnen
De lijfwacht van de pijn voorbij
De dood is god die spreekt als Wij

Gelukkig zijn is portvrij
Het levenslange bloembed vullen
De vrije wil is diep in mij
De wortel van de maatschappij
Desem voor het woord ben jij

Tito

BUITENZORG

Er is veel water door de Amstel gestroomd,
sinds de laatste ontmoeting met jou.
Het leek of een vlot je het IJ indreef,
en ik zei ik hou zoveel van jou.

Zoveel rozen bloeien en verwelken,
zoveel vrienden zijn gegaan,
en jou portret zie ik voor me
zoals je gisteren tegen me lacht.

Er is veel water door de Amstel gestroomd
en de tuinen van Buitenzorg zijn honderd jaar oud
en ik zie je voor me door druiven omrankt

Merik van der Torren

TEKENING • BILL BODEWES

Om het geplande kabouterpad te bemannen/
bevrouwen is de commissie Natuurlijk
Tuinieren op zoek naar tuinkabouters
die in het voorjaar kunnen worden
geplaatst op het pad.
Het liefst gemaakt van steen, beton of
hout. Liever niet van plastic en géén trollen.

Voor vragen hierover kunt u terecht bij
Anja Mudde en/of Yvonne Hillers.

Tante Sonja's appelboom

Tijdens Lichtjesavond serveerde Hanneke Vink de kinderen die haar tuin bezochten 'appelthee'. Om de appelboom te eren. De appelboom in haar tuin, die jarenlang heel erg veel appels heeft gegeven. De appelboom van 'Tante Sonja', die de appelboom ooit plantte in tuin 20. Een paar weken na Lichtjesavond vertelt Hanneke ons meer over de appelboom en Tante Sonja.

Tante Sonja uit de Oekraïne

"Toen ik zag dat de bast van de grote appelboom losliet, en dat het harde hout eronder zacht geworden was, moest ik terugdenken aan Tante Sonja. Zij had de appelboom zelf geplant. Ik wist nooit precies wanneer, maar heb het opgezocht, en dat was in 1972. Toen kreeg ze haar tuin. Het verhaal dat ze me vertelde, op het bankje voor haar huisje, was dat ze die appelboom zelf geteeld heeft. Haar ouders waren fruittellers. Sonja kwam uit de Oekraïne. Haar familie, de familie Fuhrmann, was daar - vanuit Duitsland - naartoe gegaan, tussen de twee Wereldoorlogen in. Ze hadden daar een bloeiend fruitbedrijf. Toen de Tweede Wereldoorlog kwam, vonden de Russen die Duitsers daar potentieel gevaarlijk. Al die Duitsers zijn toen verbannen en op transport gezet, om Novosibirsk (Nieuw Siberië) uit te bouwen.

Datsja

Zij is gevlucht. Als enige van haar familie. Iedereen is verder ook omgekomen in die oorlog. Ze heeft Berlijn gehaald en is daar in het ziekenhuis voor gewonde soldaten gaan werken. Daar heeft ze haar Nederlandse man ontmoet. Ze zijn samen naar Amsterdam gegaan en hebben in Vogeldorp een huisje gekregen. Ze kregen twee of drie kinderen. Haar zoon heb ik bij haar begrafenis ontmoet. Toen hun kinderen de deur uit waren, heeft haar man tegen haar gezegd: 'Sonja, moet jij niet aan een datsja beginnen?' En toen is Sonja naar het bestuur gegaan: 'Ik wil een tuin huren'. Het bestuur vroeg haar: 'Bent u getrouwd?' 'Ja, ik ben getrouwd'. 'Dan moet uw man hier komen. Want uw man moet dan tekenen.' Vroeger mocht je als alleenstaande vrouw namelijk niet eens een tuin hebben! Ja, er is wel veel veranderd, sindsdien.

Zonder been

Sonja ging weer naar huis, waarop die man - die volgens mij wel een lolbroek moet zijn geweest - zei: 'Ik ga wel mee, en laat mijn been thuis. Dan zullen we wel eens zien.' Hij was namelijk zijn been verloren in de oorlog. En toen heeft hij vervolgens tegen het bestuur gezegd: 'Ik zal daar nooit een schop in de grond zetten.' Ze heeft toen twee jaar de tuin 'op proef' gehad. Dan zou het bestuur weer komen kijken.

Goedkeuring

Terwijl ze mij dit vertelde, op dat bankje voor haar tuin, leefde Tante Sonja zich helemaal in, en deed ze voor hoe ze toen was. Wachtend op het moment dat de voorzitter voorbij zou komen. Toen hij op de dag dat het twee jaar later was, langs kwam lopen, zei Tante Sonja: 'Goedemiddag'. Hij keek, en knikte. Twee keer knikte hij. Ik denk dat die man nooit meer geweten heeft dat hij die tuin nog moest keuren, maar Tante Sonja heeft daar echt twee jaar op zitten wachten. Op die goedkeuring.

Geen greppels

Tante Sonja was zeer eigengereid en wars van autoriteiten. 'Wij zitten op het hoogste punt van de tuin, dus wij hebben geen greppels nodig.' Dat deed ze samen met haar buurman, Piet Timmerman. Zeker in die tijd, vond men afscheidingen tussen tuinen noodzakelijk. Maar zij zei dan: 'Wij weten het zelf toch wel, waar de tuin van de buurman begint en eindigt?' Elk plekje wilde ze benutten voor het telen van groenten en fruit. Bij de appelboom had ze een groentetuin, en bij de hoek van Geert een grote kas. Tomaten en komkommers. Ik denk dat de appelboom al wel zo'n tien jaar oud is geweest, toen ze hem in de tuin plantte, dus dat de appelboom nu zo'n zestig jaar oud is.

Kruidenkennis

Ik heb het laatste staartje van haar kunnen nog meegemaakt. Ze werd steeds kleiner en kleiner. Kon niet meer bukken, en zag slecht. Drie jaar nadat ze haar tuin aan mij verkocht had, overleed ze. Ik zocht haar daarvoor nog af en toe op in Vogeldorp. Toen was ze al ergens in de tachtig, denk ik. Ze had meer een Russisch, dan een Duits accent. Met haar opmerkelijke kennis van kruiden zei ze altijd: 'Aan mijn lijf geen dokters.' Ik wou dat ik het allemaal opgeschreven had, want ze wist voor elke kwaal een middel. Gaf me recepten. Ze verbouwde bijvoorbeeld zuring. De smakelijke variant. Daar gaf ze me dan een recept voor, met aardappels en worst en een theelepeltje zure room. Haar planten heb ik nog heel lang gehad, maar op een gegeven moment is het allemaal verdwenen, Tante Sonja's hand.

Te wild en te groot

Ik weet nog dat haar buurman, Piet Timmerman, me vertelde: 'Ik mocht nooit bij haar snoeien. Maar bomen moet je snoeien, want anders worden ze te wild en te groot.' Zowel de pruimenbomen, als de perenboom en de appelboom heeft ze héél groot laten worden. En helaas, de perenboom is bezweken, en ook de pruimenbomen. De ene heb ik verkeerd gesnoeid, maar de andere is echt bezweken aan het gewicht van de pruimen. Dan knalt er opeens zo'n grote zijtak af.

Grote groene appels

De appelboom heeft geen takken verloren, maar heeft twee, drie jaar terug, ons ongelooflijk veel appels gegeven. Hele grote groene appels zijn het, met niet overdreven veel smaak. Ik heb er wel eens een gevonden in maart, onder de sneeuw. Die was nog helemaal gaaf. Niet aangevreten. Gewoon helemaal gaaf. Daar kon ik gewoon een happie van doen."

Schrik

De appelboom moet geënt zijn geweest, want hij heeft geen zaailingen voortgebracht, terwijl hij echt genoeg vruchten heeft voortgebracht. Er leek geen end aan te komen, aan de hoeveelheid appels. Het was echt ongelooflijk! Vorig jaar, voordat ik ontdekte dat de schors los zat, gaf hij opeens minder. Maar ja, dat heb je soms met bomen. Tot ik dus ontdekte dat de bast losliet. Daar schrok ik wel van, hoor. 'Oh, heb ik dat helemaal nooit gezien! Heb ik de boom verwaarloosd?' De boom stond altijd al scheef, ik heb er ook mensen naar laten kijken, maar het is echt ouderdom. De snoeiman zegt dat je met behulp van boomchirurgie dat zachte van het harde kan weggakken. Daar ben ik mee bezig geweest, maar... Ik ga hem nog niet kappen, ik hoop dat hij ergens nog onderaan die stam, een uitloper krijgt. Ja, dat hoop ik."

Hanneke

Hanneke heeft verschillende tuinen gehad, voordat ze deze tuin in 2004 kocht. Vroeger woonde Hanneke in Amsterdam in een woonwagen, alvorens ze in een echt huis ging wonen en met een bus ging reizen. Via de reizigers van de bus (zoals bijvoorbeeld Martijn, Klaas, Emmy en Tito) kwamen Geert Timmerman en Hanneke Vink in 2000 terecht op Buitenzorg. Ze had nooit gedacht dat Tante Sonja's tuin vrij zou komen, maar toen dat wel gebeurde, wilde ze er ook niet meer vandaan. Inmiddels heeft Hanneke al veertien jaar tuin 20, 'de tuin van Tante Sonja'.

Opgetekend door Anne-Marie Prillewitz

Rob Ligtfoot 17 november 1939 - 14 december 2017

De in Amsterdam geboren en getogen kunstenaar Rob Ligtfoot heeft lang een tuin op Buitenzorg gehad. Samen met zijn Hetty tuinierde hij op tuin 32. De tuin waarover Els Vulto zo liefdevol schrijft in deze editie, met de 'Wazelboom'.

Nina Dirksen wees het bestuur en ons op zijn overlijden. Zij heeft in de 'Jaaptuin' (de tuin tegenover het toiletgebouw, achteraan, bij de fabriek) een 'in memoriam' voor Rob gemaakt. Nina Dirksen: "De tuin was eerst van Jaap en is nu van het tuinpark zelf. Ik heb de tuin de afgelopen tijd toegankelijk gemaakt en er een kleine Chinese muur gebouwd van alle tegels die in de tuin lagen. Enfin. Je kan er nu zitten en ik heb er ook gepicknickt met mijn zoon. Ook heb ik er de kunstwerkjes van Rob Ligtfoot neergelegd. Die lagen achter de kantine bij de opening van de expo, maar die konden daar niet blijven liggen, te kwetsbaar. En ineens dacht ik, dat kleine plekje daar, wat al afgebakend was, is een mooie plek voor deze zomer, voor Rob zijn kleiwerk!"

Nina herinnerde zich dat Rob uit Ruigoord kwam, en bevriend was met Edith Ringnalda. Edith heeft op ons verzoek ook haar gedach-

ten aan Rob opgeschreven. En Merik bleek al meteen een gedicht voor Rob gemaakt te hebben, toen hij erachter kwam dat Rob er niet meer was.

Voor wie Rob niet heeft gekend: Rob was ook de maker van het kunstwerk 'Rotsvast'. Dat werk heeft nogal voor wat beroering gezorgd, omdat vijftientig jaar lang onbekend was wie de maker ervan was. Na een oproep van het Stadsdeel, Het Parool en AT5 meldde Rob Ligtfoot zich. 'Rotsvast' is een bronzen beeld dat door hem in de jaren zeventig is gemaakt, maar niet was verkocht, waardoor het in zijn atelier bleef staan. Rob vertelde in het Parool dat het al sinds 1982 in het Flevopark staat, op een grasveld vlakbij het water van Het Nieuwe Diep "Ik verhuisde en had er toen geen ruimte meer voor. Toen heb ik het met een paar vrienden in het park gezet. Het is precies wat het is, een rotsachtig ding. Iedereen moet zelf weten wat hij erin wil zien."

Op Buitenzorg zijn meer werken van zijn hand te zien. Zo staat er een beeldje van drie uilen in tuin 0 en op de hoek van de tuin van Gerrit Mol en Nina Dirksen staat er ook nog een.

LICHTENDE STAPPEN

Hij laat lichtende stappen na, sculpturen van brons en steen in Tuinpark Buitenzorg, in Amsterdam en het heeal.

Hij is weggelopen.
Nooit kom je hem meer tegen op het bruisende feest.
Nooit zie je meer die beminnelijke lach.
"Hoe gaat het met je?"

Merik van der Torren

Je hebt van die mensen van wie je op slag houdt. Rob was er zo eentje. Je weet niet waarom, maar je voelt dat het goed zit, ze genereren 'een warm bad' ervaring zonder dat je ze werkelijk hoeft te kennen. Het is een aantrekkingskracht die alles te maken heeft met 'op dezelfde golfengete zitten'. Dit kennen we allemaal en ook het tegenovergestelde. Toen Simon en ik Buitenzorg ontdekt hadden in 1991, bij puur toeval, kwam er een stroom bezoekers op gang, afkomend op onze laaiend enthousiaste verhalen. Zo ook onze goede vriend Rob Ligtfoot en zijn levensgezellin Hetty Nung. Er stonden destijds acht tuinen te koop en andere waren overduidelijk al jarenlang niet meer betreden. Met onze gasten maakten wij steevast een wandeling over Buitenzorg en Rob en Hetty lieten een begerig oogje vallen op tuin 32 die niet eens te koop was! Erin stond een mysterieus huisje omringd door een vrijwel ondoordringbaar oerwoud van dennen en opgeschoten wilde braamstruiken. Nieuwsgierig als we waren,

zijn we een kijkje gaan nemen, de deur zat niet op slot... en binnen stond het vol mooie antieke spullen, lang niet aangeraakt. Na enig aandringen door het bestuur - argument: U maakt er al jaren geen gebruik meer van - bleken de eigenaren wel te willen verkopen. Rob en Hetty hadden nog n t het geld om dat huisje te kunnen betalen en togen dolgelukkig aan de slag. Net zoals wij ooit, trokken zij onmiddellijk in om dag en nacht te genieten van het midden in de natuur zijn, haar vorm te mogen geven en de kracht te ervaren

van al wat groeit en bloeit. Zij gingen als beeldhouwers te werk, en toen de infrastructuur op orde was legden zij als eersten op Buitenzorg een grote vuurplaats aan om met z'n allen rondom te kunnen zitten. En wat hebben we dat vaak gedaan! Wij hebben toen een beeld van Rob gekocht, uitgezocht op zijn atelier, want deze lieve mensen hadden geen rooie cent meer voor wat voor beplanting dan ook. Het terracotta beeld heet Elsaam, een samentrekking van 'elkaar' en 'samen', het stelt een man en een vrouw voor in innige omhelzing; dat paste wel bij ons... en is nog steeds de trots van mijn terras in het seizoen. Dank je, lieve Rob.

Edith Ringnalda - tuin 25

Toen Simon 75 jaar werd heeft Rob in opdracht van onze Ruigoordse vriendenkring dit mooie beeld gemaakt

Op een hoogtepunt van mijn leven mocht ik in de grote kruising van ruimte en tijd de juiste man ontmoeten, mijn wederhelft.

Het begon met een telefoontje van mijn moeder uit Den Haag. Ze belde me op mijn werk en dat is niets voor haar. Ik heb mijn ouders altijd geroemd en bewonderd om hun discretie, helemaal waar het mijn liefdesleven betrof; ik was op mijn qui-vive. "E, er is een uitnodiging voor een expositie voor je gekomen en ik heb het gevoel dat het belangrijk voor je is".

Rob Ligtfoot - Galerie Forum - Herengracht.

Ik weet niet of zij de uitnodiging heeft doorgestuurd, ik zie hem voor me - misschien kreeg ik hem later in handen - maar ik ben gegaan, blindelings vertrouwend op haar intuïtie. We schrijven zaterdag 13 december 1986. Een paar treetjes af en daar stond in de stralend witte galerie de exposant te midden van zijn werk, een bescheiden en beminnelijk denker, beeldhouwer.

Edith Ringnalda, 2009, *Heer en meester: een liefdesverklaring aan Simon*, Amsterdam, Singel Uitgeverijen

BLADGOUD

- We bestaan uit 92 elementen
- Wat zullen we weten vandaag?
- De natuur is wreed
- De mens genadeloos
- De kogel gaat door het werk
- Is daten baltsen, mam?
- Bombarderen is kannibalisme
- Er wordt wat afgelachen in reclame
- De regels maken de man
- De dampkring is ons aureool
- Een wereldstad vol dorpsgekten
- De Zorg? Het zal ze een zorg zijn
- Wie heeft er nu medelijden met gras?
- Zonnige maneschiin
- Melk is moedermelk
- Ouderdom: geen lucifer brandt kaarsrecht af
- Elk huisje heeft z'n buisje
- Sport? Een grote familie van tegenstanders
- Wijsheid is zwaarder dan oud ijzer
- Holland zakt

Tito

OUVERTURE IN BUITENZORG

Op die koele ochtend in maart, prikte bleke zon voorzichtig door een waas van nevel, klonk Mozart-zang uit de oude transistorradio mijn wilde tuin in.

Hoog in de walnotenboom beantwoordde een goud-gebeekte merel deze verklaring van liefde,

beloofde toekomst, fantastische zomer, handen vol fruit, lachen en muziek.

Je bent vertrokken naar verre landen. De gitaar klimt over de wolken en de merel fluit hoog in de notenboom

Merik van der Torren

